Teno, lohikannan tila 2021 ja kalastus

Tapio Hakaste, maa- ja metsätalousministeriö

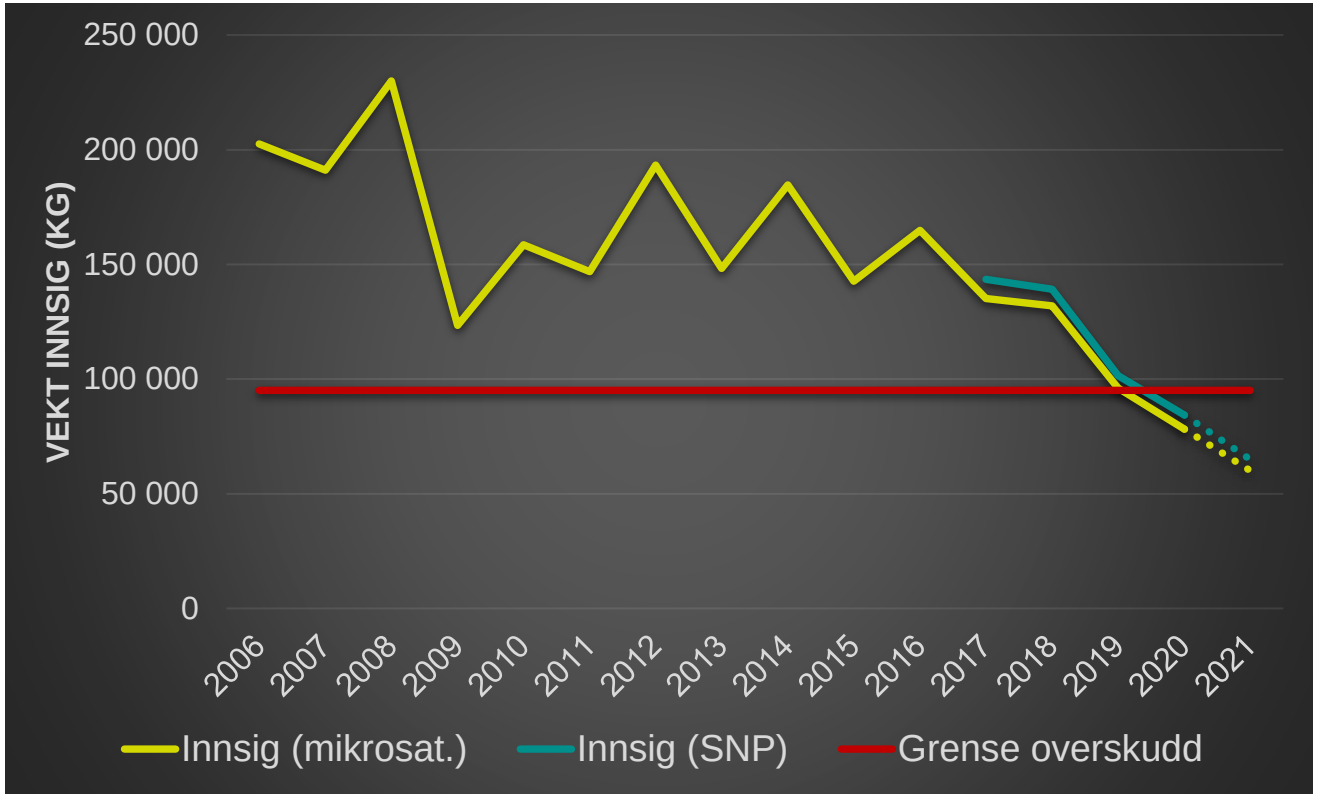
26.2.2021

Tenon lohikantojen seuranta

- Uusi kalastussopimus ja kalastussääntö Norjan kanssa 2017, tavoitteena heikkojen lohikantojen elvyttäminen
- Tenon lohikantojen tila –raportit, Suomen ja Norjan yhteinen tutkijaryhmä:
  - Kalastuskuolevuuden väheneminen toteutunut ennakoidusti
    - Tenon vesistöön nousseiden lohien ja kutemaan säästyneiden lohien määrien vertailu, edellytykset lohikantojen elpymiselle olemassa
- Mutta, mereltä palaava lohimäärä on pienentynyt
    - Vaelluspoikasten selviytyminen meressä heikentynyt (sama ilmiö havaittu jo aiemmin etelämpänä Atlantilla)
    - Jokialueella pieni emo- ja poikasmäärä kohtaa suhteellisesti enemmän uhkatekijöitä (predaatio, muiden lajien kilpailu)

    ->Taustamuuttujat eivät ole pysyneet vakiona, kuten oletettiin elpymisvauhtia arvioitaessa
- Tenon pääuoman nousulohimäärä lohimäärät pienentyneet puoleen, 40 000 lohta 2018 -> 19 000 lohta 2020
  - Perustuu kaikuluotausseurantaan Tenon alaosalla Polmakissa

Ennuste 2021:
Tenoa kohti palaavien lohien määrä vähenee edelleen

- Yhden merivuoden lohia vähän 2019 ja 2020, kahden merivuoden lohia vähän 2020

- Odotettavissa vähän kahden ja kolmen merivuoden lohia 2021
  → vähän naaraslohia

Kuva: mereltä palaavien lohien määrä ennen kalastusta (pre fishery abundance)

Tenon vesistön lohikantojen kutukantatavoitteiden täyttyminen 2020

	Tavoitteen täyttyminen 2020
Máskejohka	51 %
Buolbmátjohka	35 %
Lákšjohka	16 %
Veahčajohka	72 %
Ohcejohka	75 %
Goahppelašjohka	95 %
Leavvajohka	85 %
Báišjohka	61 %
Njiljohka	29 %
Váljohka	49 %
Áhkojohka	19 %
Kárášjohka	29 %
Iešjohka	9 %
Anárjohka	13 %

Heikentyneeseen tilanteeseen reagointi

- Yhteisen Suomi-Norja tutkijaryhmän lausunto: ei kalastusta tai mahdollisimman vähän kalastusta kalastuskaudella 2021 biologisesta näkökulmasta
- Osa sivujokien palaavista lohimääristä on alle hoitotavoitteiden jo ennen kuin kalastus alkaa (pre-fishery abundance, paljonko kaloja on ennen kalastuskautta)
  - Ongelmia eniten joen yläosalla, Karas- ja Jiesjoki sekä Inarinjoki
  - Edelleen tärkeintä säästää kookkaita aikaisin vesistöön nousevia naaraslohia
  - Kantojen elpyminen ennakoidussa ajassa vaatii lisävähennyksiä kalastukseen kaudelle 2021
    - Ennalta sovitut toimenpiteet eivät sovellu, riittämättömiä
- Lähtökohtana sopimuksen 6 artikla, vuosittaiset poikkeukset kalastussääntöön tai sopimuksen 16 artikla, toimet erityistilanteissa
  - Norja esittänyt (loppukauden) kalastuksen sallimista vain, jos kesäkuun nousukalamäärä on vähintään samaa tasoa kuin vuonna 2021
    - Varovaisuusperiaate, poikkeuksellinen tilanne, voisi olla perusteltua
    - Norjan ehdotukseen sisältyy kuitenkin se, että pato- ja verkkokalastus olisi sallittua jo kesäkuussa

Ratkaisuehdotuksia

Paikallinen vapakalastus 15.6-31.7 **Matkailijoiden vapakalastus 23.6-31.7** **4 kalastuspäivää / viikko**	**Kalastus viikoittain Keskiviikkosta klo 18 (19) sunnuntaihin 18 (19)** **-Joki 3 vrk vapaa kalastuksesta lohen häiriötöntä nousua varten**	**Kulkutus 10.6-15.6 2 kalastuspäivää kaikkiaan** **Pato ja lohiverkko15.6-31.7, 2 kalastuspäivää/viikko** **Pato, vain kaksi koukkuverkkoa (joddu/pato) sallittu,** **Inarinjoella ei enää pidempiä kalastusaikoja**

- Suomen ja Norjan paikallistahojen esitys kalastuksen vähentämisestä
  - Heikko tilanne on tiedostettu laajasti Tenojokivarressa, halua ratkaisuihin on
  - Matkailukalastuksen merkitys Suomessa noussut esille, paikkakunnalla ei tahtoa vähentää sitä kokonaan, myös osakaskuntien edustajien ja muiden paikallisten tahojen näkemys.
  - Tenon kalatalousalue mukana 6. artiklan neuvotteluissa, kalastussäännön neuvotteluvaltuuskuntaa kuultu
- Norjalle esitys ei riittävä:
  - Norja: vapakalastusta supistettava lisää 3 päivään/viikko, sen lisäksi kalastuksen avaaminen vain, jos lohen nousu riittävä
  - Suomen ehdotuksia lisärajoituksiksi:
    - Pato- ja verkkokalastuksen aloitus myöhemmin
    - Vapakalastuksen kalastusaika 6-8 tuntia/vrk

Norjan merikalastus

- Eri pyyntiajat Tenovuonolle (8.6-15.7 3-4 pv / viikko) ja Finnmarkin ulkorannikolle 8.6-22.6 (3-4 pv/ viikko)
- Jokeen verrattuna kalastusajat varsin laajoja, kalastus painottuu kesäkuulle ja kalastuspäiviä enemmän kuin joessa normaalitilanteessa
- Norja uudistamassa rannikkokalastuksen säätelyä 2021 alkavalle (5v?) kaudelle.
- Käytössä kaksi pyydystä:
  - Helppokäyttöinen ja suosittu koukkuverkko (krokgarn), jota ollaan kieltämässä
  - Suurempitöinen ja tehokkaampi kiilanuotta (kilenot), jonka käyttö esitetty jatkettavaksi
    - Kiilanuotalle sallittu pidempi kalastusaika kuin koukkuverkolle
- Jos koukkuverkon käyttäjät siirtyvät käyttämään kiilanuottaa, kalastuspaine todennäköisesti kasvaa. Jos suuri osa lopettaa, kalastuspaine voi vähentyää
- Suomi esittänyt lausunnossaan lokakuussa, että koukkuverkon kieltäminen perusteltua, mutta kiilanuotalle tulisi sallia vain kiilanuotan lyhyempi pyyntiaika